

prof. dr hab. inż. Krzysztof FICOŃ
Wydział Dowodzenia i Operacji Morskich
AKADEMIA MARYNARKI WOJENNEJ

Gdynia, dn. 30.10.2019 r.

RECENZJA ROZPRAWY DOKTORSKIEJ
mgr inż. Bogusław ROGOWSKI
nt.: „MODEL DOSKONALENIA SYSTEMU NORMALIZACJI
W ASPEKCIE BEZPIECZEŃSTWA PAŃSTWA”
promotor: dr hab. inż. Mieczysław Pawlisiak, prof. WAT
promotor pomocniczy: dr inż. Henryk Popiel

1. Uwagi ogólne

Przedstawiona do recenzji – na mocy Uchwały Rady Wydziału Cybernetyki nr 234WCY/2019 z dn. 24 września 2019 r. rozprawa doktorska Pana mgr inż. Bogusława ROGOWSKIEGO pt.: *Model doskonalenia systemu normalizacji w aspekcie bezpieczeństwa państwa* została opracowana pod naukowym kierownictwem Pana dr hab. inż. Mieczysława Pawlisiaka prof. WAT na Wydziale Cybernetyki Wojskowej Akademii Technicznej. W tym miejscu chciałbym podkreślić wysoki poziom kompetencji Promotora rozprawy – uznanego badacza i krajowego eksperta w zakresie problematyki normalizacji, standaryzacji i interoperacyjności w Siłach Zbrojnych RP. Natomiast Doktorant Pan mgr inż. Bogusław Rogowski to doświadczony oficer z wieloletnim stażem zawodowym na różnych stanowiskach służbowych w pionie normalizacji i standaryzacji sztabu Generalnego WP. Ogromne doświadczenie zawodowe, wysoki profesjonalizm i liczne osiągnięcia służbowe w zakresie dokonań racjonalizatorskich w pionie normalizacji SG WP w pełni predysponują Doktoranta do podjęcia badań naukowych w tej bardzo wąskiej, ale niezmiernie utylitarnej dziedzinie badawczej.

Problematyka szeroko rozumianej normalizacji i standaryzacji niemal wszystkich dziedzin współczesnego życia społeczno-gospodarczego, a także militarno-obronnego w dobie zunifikowanego społeczeństwa informacyjnego – jest faktem niezaprzeczalnym i w dużej mierze determinuje sprawność jego funkcjonowania. W powszechnym odczuciu działalność normalizacyjna i standaryzacyjna oznacza wprowadzanie pewnego uporządkowania wobec ogromnej różnorodności form i przejawów życia społecznego, głównie technicznego. W aspekcie cybernetycznym porządkująca normalizacja oznacza minimalizację entropii

informacyjnej i systemowej, co zasadniczo rzutuje na skuteczność i efektywność procesów zarządzania (dowodzenia) i funkcjonowania wszelkich otwartych systemów prakseologicznych.

Przedmiotem naukowych zainteresowań i osobistych pasji Doktoranta – z zawodu normalizatora – jest obszar kierowania i dowodzenia oraz techniki i technologii wojskowej, gdzie kwestie standaryzacji tradycyjnie odgrywają pierwszoplanową rolę na wszystkich poziomach ich funkcjonowania. Ranga normalizacji znacząco wzrosła po wejściu Polski i jej Sił Zbrojnych do Sojuszu Północnoatlantyckiego – NATO (1999 r.), w którym standardy normalizacji decydują o gotowości wielonarodowych sił zbrojnych do działań operacyjnych na teatrze wojennym. Normalizacja, standaryzacja, interoperacyjność, kompatybilność i wspólność to warunki konieczne skutecznego funkcjonowania wielonarodowych sił zbrojnych podczas sojuszniczych działań operacyjnych.

Uniwersalne zasady i wymagania w zakresie normalizacji i standaryzacji wielonarodowych sił zbrojnych NATO są podstawą integralności i spójności całego Sojuszu i w najwyższym stopniu dotyczą wszystkich jego członków, w tym Sił Zbrojnych RP. Procesami normalizacji i standaryzacji w NATO objęte są wszystkie struktury organizacyjno-funkcjonalne wielonarodowych sił zbrojnych, poczynając od systemów dowodzenia i kierowania, poprzez pionierzy techniczne, logistyczne, medyczne a kończąc na strukturach administracyjnych. Hierarchiczna sieć normalizacji i standaryzacji obejmuje wszystkie rodzaje sił zbrojnych Sojuszu oraz odpowiednie dowództwa i organa krajowe i międzynarodowe.

Doktorant swój wysiłek naukowo-badawczy skoncentrował na specjalistycznej problematyce dotyczącej procesów normalizacji w obszarze techniki wojskowej, w której ma uzasadnione prawo i kompetencje do aspirowania do eksperta krajowego. Formalnie proces normalizacji techniki wojskowej polega na tworzeniu podstaw formalno-prawnych i przepisów normatywno-technicznych regulujących cykl życia obiektów technicznych – poczynając od wymagań operacyjno-taktycznych, poprzez projektowanie konstrukcyjno-techniczne, wytwarzanie i produkowanie, eksploatację i konserwację techniczną i użytkowanie bojowe, aż do etapu wycofywania z użytkowania i utylizacji.

W czasie tego cyklu obowiązują rygorystyczne przepisy w zakresie wielokryterialnego bezpieczeństwa, a także rynkowe zasady ekonomiki i przede wszystkim najwyższe wymagania w zakresie skuteczności bojowej oraz niezawodności i sprawności technicznej. Na współczesnym polu walki normalizacja i standaryzacja jest podstawą, z jednej strony, sprawności i niezawodności techniki wojskowej, z drugiej, gwarantem wysokiego

bezpieczeństwa operacji bojowych, a w relacjach sojuszniczych natychmiastowego współdziałania i wsparcia w warunkach krytycznych.

Funkcjonujący od ponad 20 lat w Siłach Zbrojnych RP system normalizacji i standaryzacji ma silne umocowania legislacyjne (Ustawa z dnia 12 września 2002 r. o normalizacji) i duży dorobek praktyczny i badawczy, w którym w znacznej mierze partycypował Doktorant jako etatowy pracownik Biura Normalizacji SG WP. Wnikliwa analiza i krytyczna ocena dotychczasowego systemu normalizacji funkcjonującego w Siłach Zbrojnych RP dostarczyła Doktorantowi dużo merytorycznego i wiarygodnego materiału do podjęcie oryginalnej próby usprawnienia tego systemu na drodze konceptualnego modelowania według autorskich kryteriów i naukowych zasad badawczych.

W opinii Doktoranta (s. 12) „zasadniczym celem dysertacji jest próba identyfikacji oraz oceny tych procesów systemu, które mogłyby być realizowane w sposób bardziej efektywny oraz skuteczny, a które mają istotny wpływ na szerszy kontekst postrzegania normalizacji, jakim jest bezpieczeństwo państwa.” Biorąc pod uwagę naturalną dynamikę tego systemu, wynikającą m.in. z wielkiej zmienności i nieustannej transformacji Sił Zbrojnych RP w ciągu tych lat, zadanie jakie sobie postawił na początku procesu badawczego Doktorant należy uznać za bardzo ambitne i niezwykle trudne w realizacji, choć szczególnie użyteczne i przydatne w pragmatyce służbowej. Jest ono równie interesujące z poznawczego i naukowego punktu widzenia.

2. Ocena koncepcji metodologicznej pracy

Koncepcja metodologiczna rozprawy została przedstawiona w rozdziale 1 (ss. 17-62) zatytułowanym: *Metodologiczne podstawy opracowania rozprawy*, zawierającym wszystkie wymagane elementy podejścia metodologicznego, tj. cel pracy i problemy badawcze, hipotezę roboczą, metody badawcze, analizę literatury przedmiotu.

Główny problem badawczy zarysowany na tle sytuacji problemowej został sformułowany następująco (s. 25): „celem badań będzie sformułowanie założeń do opracowania i propozycja efektywnego modelu doskonalenia normalizacji w resorcie obrony narodowej” Cel ten Autor proponuje realizować w kontekście bieżących i przyszłych wyzwań stojących przede normalizacją w aspekcie bezpieczeństwa państwa. Tradycyjnie cel badań naukowych został zdekomponowany na cel poznawczy i praktyczny. Celem poznawczym badań jest identyfikacja i ocena dotychczasowego systemu normalizacji oraz rozwiązań wpływających na poprawność funkcjonowania w aspekcie bezpieczeństwa

państwa. Dodatkowo został wyodrębniony cel stricte teoretyczny dotyczący przygotowania założeń do opracowania modelu doskonalenia systemu normalizacji w resorcie obrony narodowej w aspekcie bezpieczeństwa państwa. Ostatecznym celem praktycznym jest opracowanie modelu systemu normalizacji w resorcie obrony narodowej w aspekcie bezpieczeństwa państwa oraz próba praktycznej jego wstępnej oceny i weryfikacji. Wypracowany model systemu normalizacji powinien posłużyć do rozwiązania ogólnego problemu badawczego, którym jest odpowiedź na pytanie (s. 25): „Jakich zmian należy dokonać w systemie normalizacji, aby poprawić efektywność oraz skuteczność jego funkcjonowania w aspekcie bezpieczeństwa państwa?”

Aby osiągnąć zamierzony problem badawczy Autor zdekomponował go na 4 problemy szczegółowe dotyczące odpowiednio kwestii: 1) Jaka jest aktualna struktura oraz stan realizacji zadań w systemie? 2) Jaki jest wpływ uwarunkowań zewnętrznych i wewnętrznych na funkcjonowanie systemu? 3) Jak wpływa badany system normalizacji na zabezpieczenie potrzeb obronnych państwa? 4) Jak efektywnie wdrożyć modelowany system do praktyki służbowej resortu obrony narodowej?

Powyższe założenia koncepcyjno-metodologiczne pozwoliły na sformułowanie wstępnej hipotezy roboczej, która wyraża przypuszczenie, że (s. 27): „aktualne rozwiązania systemowe w zakresie normalizacji nie gwarantują pełnej realizacji zadań w kontekście potrzeb bezpieczeństwa państwa, a obowiązujący dotychczas system nie zapewnia pełnej i skutecznej realizacji zadań w kontekście potrzeb resortu i zobowiązań w układzie sojuszniczym.” Zgodnie z założeniami Doktoranta docelowy model powinien minimalizować większość mankamentów i niedoskonałości aktualnego systemu normalizacji dotyczących m.in.: zadań wynikających ze strategicznych dokumentów krajowych i sojuszniczych, skuteczności zabezpieczenia potrzeb resortowych w zakresie normalizacji, efektywnego sposobu finansowania pionu normalizacji, nowych obszarów aplikacyjnych i wyzwań w zakresie normalizacji, poprawę jakości usług i produktów normalizacyjnych.

Wynikiem tych przemyśleń Doktoranta jest sformułowana na str. 28 szczegółowa, wielowątkowa hipoteza główna która zakłada m.in.: „poprawa skuteczności systemu normalizacji w aspekcie bezpieczeństwa państwa możliwa jest do osiągnięcia poprzez wprowadzenie zmian w aktualnej strukturze służby normalizacyjnej MON oraz poprawę skuteczności realizacji zadań z zakresu normalizacji w świetle wymagań prawnych obowiązujących w resorcie obrony narodowej”. Ta dość klasyczna hipoteza badawcza prezentuje ogólne postulaty stawiane wszystkim systemom prakseologicznym i dobrze się stało, że w dalszej

części wywodu została dookreślona i odniesiona do konkretnych realiów, w jakich musi funkcjonować docelowy model i zbudowany na jego podstawie system MON-wskiej służby normalizacyjnej. Chodzi głównie o jego wymiar krajowy, europejski i sojuszniczy i elastyczne połączenie wszystkich wymagań i uwarunkowań bieżących i perspektywicznych w aspekcie finansowym, technicznym i służbowym. Dodatkowo Autor akcentuje konieczność zgodności projektowanego modelu z obowiązującym stanem prawnym w obszarze obronności i bezpieczeństwa państwa.

Tak zarysowaną część teoretyczną koncepcji metodologicznej rozprawy należy uznać za poprawną i wyczerpującą wymagane elementy konceptualne dzieła naukowego. Przedstawiona koncepcja jest spójna i jasno precyzuje podstawowe kierunki działania badacza-normalizatora w procesie doskonalenia dotychczasowego systemu prakseologicznego.

Istotnym elementem każdej koncepcji metodologicznej jest jej strona narzędziowa i instrumentarium badacza, za pomocą którego zamierza weryfikować postawione hipotezy i osiągać zamierzone cele badawcze. W tym obszarze Doktorant zamierza zastosować klasyczne podejście obejmujące metody teoretyczne i praktyczne. Spośród metod teoretycznych zamierza wykorzystać metody analizy, syntezy i uogólnień. W grupie metod empirycznych wykorzystał m.in.: metody obserwacji naukowej, oceny statystycznej, analizy i krytyki dokumentów oraz źródeł piśmiennictwa tematycznego, a także metody sondażu diagnostycznego oraz badań ankietowych. Pewnym mankamentem redakcyjnym wydaje się być brak w tekście rozprawy odwołań do źródeł z zakresu literatury metodologicznej, choć bardzo szeroko są komentowane kontekstowo takie pojęcia, jak: analiza, analiza porównawcza, analogia, synteza, dedukcja, indukcja oraz modelowanie.

Dyskusyjne jest zaliczenie przez Autora modelowania do metod praktycznych, zwłaszcza w kontekście szerokiej dyskusji nad istotą i celami modelowania przeprowadzonej na łamach dysertacji (ss. 33-35). W opinii Autora modelowanie jest metodą wiodącą w jego pracy i zgodnie z przytoczonymi definicjami zaliczane jest do metod systemowych, w których dominuje podejście abstrakcyjne i kreatywne. Dla potrzeb modelowania został przeprowadzony szeroki dyskurs na temat pojęcia systemu, jego cech teoretycznych i właściwości utylitarnych. Abstrakcyjny model mentalny na etapie aplikacji systemowej staje się dopiero obiektem utylitarnym, który po odpowiedniej adaptacji znajduje zastosowanie w praktyce np. normalizacyjnej. Teoretyczne założenia modelowe zostały przez Autora zweryfikowane za pomocą empirycznych narzędzi badawczych, głównie poprzez badania opinii ekspertów i statystyczne badania ankietowe.

Wartościowym dokonaniem jest autorska metodyka badania modelu docelowego systemu normalizacji w resorcie MON za pomocą 10-etapowej systemowej procedury weryfikacyjnej (rys. 1). Zastosowane tutaj podejście systemowe sprawiło, że proponowany model został wstępnie zrównoważony i bezpośrednio skonfrontowany z potrzebami praktyki służbowej. Pozwoliło to na sukcesywną adaptację założeń modelowych do realiów docelowego systemu prakseologicznego. Na uwagę zasługuje autobiograficzny wątek weryfikacji założeń modelowych na bazie bogatych, zawodowych doświadczeń Doktoranta. Docelowy system normalizacji wieńczący badania modelowe uwzględnia szerokie kompetencje Doktoranta w zakresie proponowanych modernizacji struktur oraz funkcjonalności zdobyte podczas prawie 20-letniej służby zawodowej w pionie normalizacyjnym MON, a także w licznych kontaktach i pełnionych funkcjach na szczeblu międzynarodowym i sojuszniczym. Weryfikacja założeń modelowych docelowego systemu prakseologicznego miała wymiar kompleksowy i była przeprowadzona na bazie uznanych metod naukowych i bogatego doświadczenia zawodowego – resortowego krajowego i sojuszniczego Doktoranta. W kreowaniu naukowej i realistycznej koncepcji budowanego systemu normalizacji duży udział miała także działalność naukowo-badawcza Doktoranta na Wydziale Logistyki WAT, która umożliwiła zdobycie merytorycznej wiedzy do prowadzenia badań naukowych na wysokim poziomie merytorycznym.

W podsumowaniu należy stwierdzić, że przyjęta przez Doktoranta koncepcja metodologiczna rozprawy i zaproponowane metody i procedury badawcze są poprawne i adekwatne do potrzeb rozpatrywanej tematyki badawczej. Zaprezentowana w rozdziale 1 koncepcja metodologiczna wyczerpuje podstawowe elementy naukowej procedury badawczej i precyzyjnie ukierunkowuje dalsze rozważania merytoryczne. Założony schemat postępowania badawczego, głównie system sformułowanych twierdzeń i hipotez wstępnych, właściwie orientuje wysiłek Doktoranta na realizację głównego celu pracy i naukową weryfikację postawionych hipotez roboczych.

3. Ocena merytoryczna pracy

Recenzowana rozprawa jest dziełem bardzo obszernym (692 strony tekstu A-4), a jednocześnie wyczerpującym raportem z przeprowadzonych badań naukowych, obejmujących problematykę teoretyczną i empiryczną. Została zredagowana z dużą starannością w standardowym formacie A-4 WORD w strukturze dzieła obejmującego część teoretyczną i badawczą. Część teoretyczna rozprawy (ss. 5-500) obejmuje pod względem

redakcyjnym 5 rozdziałów merytorycznych i stałe elementy redakcyjne piśmiennictwa naukowego, takie jak: spis treści, wstęp, zakończenie, wykaz literatury, wykaz rysunków oraz wykaz tabel.

Struktura części teoretycznej została podporządkowana wymaganiom naukowej metodologii badawczej i obejmuje oddzielny rozdział metodologiczny i cztery rozdziały merytoryczne, sukcesywnie rozwijające problematykę badawczą. Poprzedzający dysertację Wstęp (ss. 11-16) prezentuje rolę i znaczenie problemu badawczego w otaczającej rzeczywistości oraz krótkie uzasadnienie podjętego tematu w kontekście stwierdzonych sytuacji problemowych. Jednym słowem ma charakter informacyjny i służy jako autorskie wprowadzenie w problematykę badawczą.

Rozdział 1. „Metodologiczne podstawy opracowania rozprawy” (ss. 17-62) został w całości poświęcony autorskiej koncepcji metodologicznej i został szczegółowo omówiony w poprzednim punkcie.

Rozdział 2. „Geneza i ewolucja normalizacji” (ss. 63-154) ma charakter opisowy i wprowadzający w historię i ewolucję procesu normalizacji i wyrosłej na jej bazie standaryzacji. Szczegółowej analizie poddano procesy, które doprowadziły do wykształtowania się normalizacji jako pewnego standardu funkcjonowania społeczeństwa i państwa. Zwrócono też uwagę na specyfikę języka normalizacji i jego wyjątkowe słownictwo. Interesująca jest oddzielna refleksja Autora dotycząca roli i miejsca normalizacji w procesie kształtowania współczesnych standardów cywilizacyjnych warunkujących funkcjonowanie współczesnego państwa.

Rozdział 3. „Identyfikacja i analiza funkcjonowania normalizacji w kontekście bezpieczeństwa państwa” (ss. 155-418) podejmuje zasadniczy przedmiot rozprawy – procedury i technologię funkcjonowania normalizacji, która jest badana na trzech poziomach – ogólnokrajowym, resortowym MON-owskim i branżowym – na gruncie resortu spraw wewnętrznych i administracji oraz w różnych sektorach przemysłu obronnego. Zawiera szczegółową identyfikację działalności normalizacyjnej, w tym obowiązujące metodyki, akty prawne i branżowe wytyczne normalizacyjne. W trakcie prowadzonych badań wykorzystano metody analizy systemowej oraz prognozowania i programowania procesów normalizacyjnych. Dużo uwagi poświęcono analizie obowiązujących dokumentów normalizacyjnych oraz procedurom postępowania z dokumentami standaryzacyjnymi w ujęciu krajowym i międzynarodowym, głównie MON-owskim i NATO-wskim. Rozdział zamyka twórcza reasumpcja doświadczeń i dokonań zawodowych Autora profilowana przez kontekst problematyki bezpieczeństwa państwa.

Rozdział 4. „Ocena funkcjonowania systemu normalizacji w obszarze bezpieczeństwa państwa RP i kierunki doskonalenia” (ss. 419-448) zawiera szczegółowe procedury i wyniki oceny funkcjonowania systemu normalizacji głównie na gruncie krajowym. Przy ocenie uwzględniono m.in. obowiązujące uregulowania formalno-prawne i przyjęte rozwiązania organizacyjno-techniczne w pionie normalizacyjnym sił zbrojnych RP na szczeblu centralnym. Krytycznej ocenie poddano przyjęte rozwiązania strukturalno-organizacyjne rzutujące istotnie na skuteczność i efektywność działalności normalizacyjnej w wojsku. Bardzo ważnym etapem realizowanych procedur ocenowych były opinie i uwagi ekspertów dotyczące zarówno aktualnego stanu systemu normalizacji, jak też sugestie dotyczące jego zmian i perspektyw rozwojowych.

Rozdział 5. „Założenia budowy modelu doskonalenia systemu normalizacji w resorcie obrony narodowej w aspektach bezpieczeństwa państwa” (ss. 449-500) – zawiera autorską koncepcję modelowania docelowego systemu normalizacji w resorcie obrony narodowej sporządzoną pod kątem jego doskonalenia w ogólnym nurcie kształtowania bezpieczeństwa państwa. Przy modelowaniu tego systemu skupiono się na systemowych uwarunkowaniach zewnętrznych i wewnętrznych oraz obowiązujących uregulowaniach formalno-prawnych i szczegółowych dokumentach resortowych. Adekwatność zaproponowanego modelu docelowego systemu normalizacji została zweryfikowana za pomocą badań empirycznych, które potwierdziły praktyczną jego użyteczność i potencjalne zdolności do poprawy jakości w sferze podstawowych funkcjonalności, zgodnie z oczekiwaniami jego użytkowników.

Część merytoryczną dysertacji zamyka „Zakończenie i wnioski końcowe” (ss. 501-519), w którym omówiono stopień weryfikacji hipotezy badawczej oraz przedstawiono ogólne wnioski wynikające z rozwiązania głównego problemu badawczego rozprawy. Zakończenie jest syntetyczne, ale związane i autorefleksyjne wobec prowadzonych badań.

Istotnym elementem redakcyjnym rozprawy jest obszerny zestaw załączników (ss. 543-692), który dzieli się redakcyjnie na załączniki ilustrujące wyniki badań ankietowych i opinii eksperckich (ok. 50%) oraz pozostały materiał informacyjny o znikomej wartości poznawczej.

O ile same treści 5 rozdziałów merytorycznych nie budzą żadnych zastrzeżeń, to sposób ich redakcji jest bardzo rozwlekły i mało syntetyczny. Trudno jednak dyskutować ze stylem pisarskim Doktoranta. Jednak jak na dysertację w naukach społecznych objętość dzieła rzędu 692 stron znormalizowanego tekstu A4 Word jest pewnego rodzaju ewenementem (redakcyjno-edycyjnym). Syntetyczna reasumpcja procesu badawczego

zamieszczona w zakończeniu dowodzi jednak zdolności do zwięzłości wywodu i możliwości naukowej percepcji Doktoranta.

Istotnym elementem dysertabilności rozpraw w naukach społecznych jest sposób komunikacji Autora dzieła z literaturą przedmiotu i materiałami źródłowymi, który sprowadza się do przypisów i odsyłaczy literaturowych. Formalnie w recenzowanej rozprawie występuje imponująca liczba 684 odsyłaczy literaturowych i różnych przypisów autorskich. Większość z nich powołuje się na występujące w obszarze normalizacji akty prawne, przepisy i uregulowania branżowe oraz rozmaite dokumenty wykonawcze – krajowe i międzynarodowe. Ze względu na wiele niejednoznaczności w tej materii dodatkowa ich interpretacja przez Autora jest zasadna. Ale tym sposobem praca skłania się w stronę nauk prawnych.

Oddzielnej uwagi wymaga bibliografia rozprawy, która formalnie obejmuje 108 wydawnictw zwartych, 39 artykułów i publikacji naukowych, 108 krajowych aktów normatywnych, 155 dokumentów sojusznicych i unijnych – łącznie – 414 pozycji. Dobór bibliografii należy uznać za zasadny do tematu rozprawy, a sposób ich wykorzystania jako adekwatny do jej potrzeb. Wartościowym elementem edycyjnym rozprawy są dodatkowe materiały ilustracyjne – obejmujące 51 rysunków, 103 wykresy i 27 tabel znacznie podnoszące jej przystępność. Przedstawiona i wykorzystywana przez Doktoranta kwerenda szerokiego spektrum bibliografii związanej z realizowaną rozprawą doktorską dobrze świadczy o jego przygotowaniu metodologicznym do prowadzenia badań naukowych i szacunku do dokonań innych autorów.

R e a s u m u j ą c, należy stwierdzić, że układ merytoryczny teoretycznej części rozprawy i jej redakcję cechuje poprawność treści i stylu, choć i pełna zgodność z obowiązującymi w tej kwestii normami wydawniczymi. W trakcie kwerendy dzieła można dostrzec konsekwentną realizację koncepcji metodologicznej zarysowanej w rozdziale 1. Pod względem redakcyjno-edycyjnym układ pracy (choć rozwlekły i epicki) oraz sposób prezentowania treści, a także logikę wywodu można uznać za właściwe i ściśle ukierunkowane na realizację koncepcji metodologicznej rozprawy, w szczególności jej celu głównego. Występujący w pracy układ rozdziałów, podrozdziałów i punktów spełnia postulat strukturalizacji treści i zasadę stopniowania trudności, jest logicznie uzasadniony i hierarchicznie uporządkowany.

4. Ocena procesu badawczego

Założone w koncepcji metodologicznej cele badawcze i postawiona na wstępie hipoteza robocza, z jednej strony, znalazły swoje odbicie w nurcie autorskich rozważań teoretycznych prowadzonych na podstawie zasadnie dobranej literatury przedmiotu, z drugiej, zostały wstępnie zweryfikowane za pomocą badań empirycznych, w tym przypadku były to badania ankietowe oraz wywiady i opinie eksperckie.

Do badań empirycznych Autor zastosował aktywne i pasywne techniki badań diagnostycznych wykorzystując do tego celu następujące kwestionariusze: [1] dziennik obserwacji (załącznik nr 1) [2] kwestionariusz wywiadu (załącznik nr 2), [3] kwestionariusz ankiety (załącznik nr 3), [4] kwestionariusz ankiety ogólnej (załącznik nr 4), [5] kwestionariusz ankiety modelu realizacji oraz finansowania procesów i zadań normalizacji w resorcie obrony narodowej, [6] kwestionariusz ankiety I edycji kursu doskonalącego (8103061) oraz [7] kwestionariusz ankiety kursu doskonalącego (8000034). Zaproponowane szablony kwestionariusza wywiadu oraz poszczególnych ankiet spełniają wymagania pomocniczych dokumentów (narzędzi) badawczych.

Z wyników prowadzonych badań empirycznych Autor systematycznie korzystał w kolejnych rozdziałach merytorycznych powołując się w zależności od potrzeb na stosowne do prowadzonych rozważań fragmenty tych badań. Przykładowo w rozdziale 1 zaprezentował wszechstronną charakterystykę różnych grup respondentów, którzy będą uczestniczyć w procesach badawczych. W rozdziale 4 szczegółowo omawia pytania problemowe dyskutowane podczas prowadzonych wywiadów z ekspertami. Wyniki badań ankietowych były wielokrotnie wykorzystywane przy kolejnych próbach balansowania modelu i korygowania jego założeń do rzeczywistych potrzeb użytkowników. Takie nietypowe i ciągłe wykorzystanie wyników badań empirycznych zasługuje na szczególne podkreślenie ich autentycznej użyteczności w procesie badawczym prowadzonym przez Doktoranta. Wyniki przeprowadzonych badań własnych stanowiły mocne wsparcie dla tworzonych teorii na etapie budowania i doskonalenia modelu docelowego systemu normalizacji. Dobrze świadczy to o warsztacie badawczym Doktoranta i przestrzeganiu podstawowych zasad metodologii badań naukowych.

Przeprowadzone przez Doktoranta badania empiryczne – problemowych opinii eksperckich i statystycznych wyników ankietowych reprezentują wysoki poziom analizy merytorycznej i duży ładunek rzetelnej informacji zorientowanej na tytułowy temat rozprawy. Wykonane badania są jednocześnie wysoce wiarygodne, gdyż ich interesariuszami byli albo

eksperci dziedzinowi, albo oficerowie-profesjoniści pracujący w pionie normalizacji wojskowej, których kompetencje zostały dodatkowo zweryfikowane za pomocą testów ankietowych. Kompleksowość i rzetelność oraz syntetyczne uogólnienia wyników badań eksperckich i ankietowych zasługują na szczególne podkreślenie wysiłku i talentu badawczego Doktoranta.

Do zasadniczych osiągnięć Doktoranta predestynujących go do ubiegania się o stopień doktora w dziedzinie nauki społeczne, w dyscyplinie nauki o bezpieczeństwie na forum Rady Wydziału Bezpieczeństwa Logistyki i Zarządzania Wojskowej Akademii Technicznej zaliczam:

- Po pierwsze – systemowa identyfikacja i krytyczna, a przy tym kompetentna ocena dotychczasowego systemu normalizacji funkcjonującego w Siłach Zbrojnych RP.
- Po drugie – szczegółowa analiza kluczowych funkcjonalności wojskowego pionu normalizacji w kontekście bezpieczeństwa państwa wobec aktualnych wyzwań krajowych, sojuszniczych i unijnych.
- Po trzecie – opracowanie autorskiej, modelowej koncepcji kompleksowego doskonalenia i modyfikowania dotychczasowego systemu normalizacji w szerokim kontekście bezpieczeństwa państwa w wymierze krajowym i sojuszniczym.
- Po czwarte, przeprowadzenie kompleksowych i wiarygodnych badań weryfikacyjnych zaproponowanego modelu na bazie reprezentatywnej i wysoce kompetentnej populacji interesariuszy, uczestniczących w wielopłaszczyznowych badaniach empirycznych.

W efekcie przeprowadzonego procesu badawczego zostały zrealizowane założone przez Doktoranta cele badawcze (s. 25), tj.:

- cel poznawczy – identyfikacja problemowa i krytyczna ocena dotychczasowego systemu normalizacji pod kątem modelowania bardziej adekwatnych do współczesnych wyzwań funkcjonalności i rozwiązań organizacyjno-strukturalnych,
- cel praktyczny – budowa modelowego systemu normalizacji w resorcie obrony narodowej spełniającego wysokie standardy w zakresie wymagań krajowych i sojuszniczych.

Profesjonalna wiedza Doktoranta, bazująca na doświadczeniu zawodowym zdobytym podczas wieloletniej służby wojskowej w pionie normalizacji SG WP oraz dogłębne studia teoretyczne i metodologiczne nad kluczową problematyką badawczą stanowią zasadnicze determinanty naukowego podejścia cechujące Autora niniejszej dysertacji.

5. Uwagi recenzenta

W trakcie lektury tego obszernego dzieła nasunęły mi się głębsze refleksje wymagające dodatkowej interpretacji. Proszę więc Doktoranta o ustosunkowanie się do następującej kwestii podczas publicznej obrony:

„W jaki sposób tradycyjne normy obronne funkcjonujące w resorcie obrony narodowej mogą być praktycznie aplikowane w obszarze szeroko rozumianego bezpieczeństwa państwa? Proszę określić formalny związek tych pojęć na poziomie prawnym, organizacyjnym i merytorycznym. Czy inne resorty i branże gospodarki narodowej mogą bezpośrednio wykorzystać bogaty dorobek resortu obrony narodowej w tym obszarze, jeśli tak, to jak? Aby nadać właściwą rangę polityce (strategii) normalizacji – to być może obok takich pojęć, jak kultura bezpieczeństwa, czy kultura obronności – potrzebna jest także kultura normalizacji. Jak można ją zdefiniować i rozumieć, i propagować w wymiarze społecznym?”

Inne nieliczne uwagi krytyczne natury merytorycznej i redakcyjno-edycyjnej sugerowane przez Recenzenta zostały omówione podczas osobistego spotkania z Doktorantem i przyjęte na zasadzie wspólnego konsensusu.

6. Wniosek końcowy

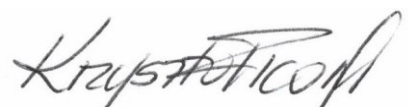
Recenzowana rozprawa doktorska Pana mgr inż. Bogusława ROGOWSKIEGO pt.: *Model doskonalenia systemu normalizacji w aspekcie bezpieczeństwa państwa* jest dziełem oryginalnym i twórczym, i spełnia zasadnicze kryteria stawiane rozprawom doktorskim. Znaczącym walorem rozprawy jest konsekwentna dyscyplina metodologiczna i wysoki poziom rozważań teoretycznych, z wyraźnym nachyleniem w stronę nauk społecznych i częściowo prawnych (co ma swoje uzasadnienie). Na uwagę zasługuje też etap badań empirycznych dotyczący weryfikacji hipotez, szacowania wiarygodności wyników i selekcjonowania uczestniczących w nich respondentów.

Wyjątkową cechą rozprawy jest szeroka analiza diagnostyczno-prognostyczna problemu badawczego, profesjonalne modelowanie newralgicznych funkcjonalności systemowych i zasadne wytypowanie do optymalizacji kluczowych zadań determinujących praktyczną użyteczność i służbową efektywność modernizowanego systemu normalizacji w Siłach Zbrojnych RP. Należy podkreślić bardzo wartościowy program badań własnych i właściwe wykorzystanie opinii eksperckich i badań ankietowych do balansowania parametrów modelu.

Rozprawa Pana mgr. inż. Bogusława ROGOWSKIEGO wnosi znaczący wkład w rozwój nauk społecznych w dyscyplinie nauki o bezpieczeństwie, w newralgicznym obszarze realnego oddziaływania procesów normalizacji na bezpieczeństwo państwa i interoperacyjność jego sojuszy obronnych.

Wobec faktu, że recenzowana praca spełnia wszystkie wymogi
*Ustawy z dn. 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym
oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki
(Dz. U. z 2014 poz. 1852 z póź. zm.)*

składam wniosek o dopuszczenie Pana mgr. inż. Bogusława Rogowskiego
do publicznej obrony przedłożonej do recenzji rozprawy doktorskiej.

-----30.10.2019-----